

Ten eerste

Reportage Congres PvdA

Ter afsluiting van het PvdA-congres wordt *De Internationale* gezongen. Voorste rij, van links af: minister van Sociale Zaken Lodewijk Asscher, partijleider Diederik Samsom en partijvoorzitter Hans Spekman. Foto ANP

Voor het eerst niet de held van het congres

Boegeroep valt Diederik Samsom ten deel. Want strafbaar stellen van illegaliteit is een open zenuw in de PvdA.

LEEWARDEN Het zijn slechts vijf woorden in het regeerakkoord tussen VVD en PvdA. Een afspraak van vijf woorden die een bestaande situatie bevestigt. Een concessie van de PvdA aan de VVD waar veel tegenover staat. Maar de vijf woorden veroorzaken al maandenlang een stovuur in de sociaal-democratie. Tijdens het PvdA-congres zaterdag in Leeuwarden komt het tot een uitslaande brand.

'Illegaal verblijf' wordt strafbaar gesteld.' Dat zijn ze, de woorden die ervoor zorgen dat voor het eerst sinds hij ruim een jaar geleden tot partijleider werd gekozen, Diederik Samsom deze zaterdag niet de held van zijn congres is. Hij noemt de afspraak 'een lelijke dissonant in het regeerakkoord', maar blijft hem verdedigen. 'Afspraak is afspraak. Ik gaf met uw toestemming mijn woord. Ik kan mijn woord niet breken.'

Boegeroep is zijn deel. 'Aftreden!' roept iemand. Vlak daarvoor heeft Kamerlid Martijn van Dam het ook al gezegd: 'Niet één van de 38 fractieleden vindt dit een goed plan.' Maar ook hij blijft het steunen. Want de PvdA krijgt veel terug. Hulp aan illegalen is niet langer strafbaar. Het buitenschuld criterium (voor vreemdelingen die vinden dat ze buiten hun schuld niet kunnen terugkeren naar hun land van herkomst) wordt beter toegepast. Een humane vreemdelingendetentie. Geen illegalenquotum bij de politie. En ja, het doet pijn dat in het wetsvoorstel dat nu klaarligt een aangetroffen illegaal een boete van 390 euro kan krijgen. Dat is de strafbaarstelling; het loutere feit van hier zijn. Maar het moet, zegt Van Dam, want 'het probleem is: deze afspraken horen bij elkaar'.

Zelfs partijvoorzitter Hans Spekman blijft achter de gewraakte passage staan, al spreekt ook hij van 'een gruwelijk voorstel'. Hij verwijst naar het vorige congres, 3 november in Den Bosch. Toen stemden de leden massaal in met de regeringsdeelnamen en het akkoord. Al weet ook hij dat die instemming ver-

Afspraak is afspraak. Ik gaf met uw toestemming mijn woord. Ik kan mijn woord niet breken

Diederik Samsom partijleider PvdA

gezeld ging van een motie, tegen de zin van het partijbestuur aangenomen, waarin de strafbaarheid strijdig werd bevonden met het PvdA-beginselmanifest.

Het is de ratio van de partijtop die regeert in Den Haag, versus de emotie van de leden die er in hun stad of dorp op worden aangesproken. Met gemeenteraadsverkiezingen in aantocht.

Extra ledenraad

Op verzoek van partijleider Diederik Samsom houdt de PvdA op 12 mei een ingelaste politieke ledenraad. Dat heeft de partij zondag bekendgemaakt. Aanleiding is de discussie over strafbaarstelling van de illegaliteit.

In een verklaring zegt Samsom: 'Het congres heeft zaterdag in Leeuwarden een open, oprecht en emotioneel debat gevoerd over de strafbaarstelling van illegaal verblijf. Veel leden hebben de fractie en mij na afloop gevraagd waarom we de motie die door het congres is aangenomen, niet kunnen uitvoeren. Ik heb geconstateerd dat er behoefte is aan meer tijd en ruimte om in gesprek te gaan over deze afweging van de fractie. Ik wil dat op korte termijn doen en verantwoording afleggen aan de leden over deze afweging.'

En met opiniepeilingen waarin de PvdA weer terug is bij af: 18 zetels.

Illegaal, het woord zegt het al, het mag niet - vond toenmalig PvdA-staatssecretaris Aad Kosto in 1992. 'Illegalen moeten verdwijnen.' Het leidde tot een rel en tot een 'illegalendebat'. De afgelopen tien jaar was een harde toon jegens vreemdelingen minder politiek beladen. Maar nu Geert Wilders door de breuk met Rutte I geen kabinetsinvloed meer heeft, wil de PvdA een cesuur maken. Dat lukt niet met deze passage in het regeerakkoord, zeker niet in de wetenschap dat het wetsvoorstel straks alleen door de Eerste Kamer kan komen met steun van uitgerekend Wilders' PVV.

De stemming onder de leden is duidelijk: 'Dat moeten we niet willen.' Personalificatie van de hele kwestie is Sander Terphuis, ex-asielzoeker uit Iran, inmiddels met verblijfsstatus en zelf gekozen naam. Hij is de ware held van het congres, als hij spreekt over zijn angsten in het Friese asielzoekerscentrum en de periode waarin hij was 'ondergedoken als vluchteling'. Dat is taal die hard aankomt, net nadat de ongeveer duizend leden uitgebreid hebben gesproken over wat de PvdA - naar het gelijksnamige herbronningsproject - 'van waarde' vindt.

De confrontatie tussen Terphuis, de voormalige 'onderduiker' in Friesland, en de partijleider die in Leeuwarden is geboren en getogen, mondt uit in een eclatante overwinning voor de nieuwe Nederlander. Zijn motie, waarin het congres de fractie oproept het wetsvoorstel voor strafbaarstelling niet te steunen, wordt met overweldigende meerderheid en staande ovatie aangenomen.

De discussie overschaduwde de blijdschap in de partij over het sociaal akkoord en het zorgakkoord. Tastbare resultaten van regeren met de VVD die vicepremier Lodewijk Asscher 'een overwinning op het defaitisme' noemt.

Het weegt niet op tegen deze open zenuw van de PvdA. 'Ik moet soms tegen de leden ingaan, dat is ook leiderschap', zegt Samsom na afloop. Maar hij weet vooral: ik moet aan het werk.